

Ханты Ясӑң

Основана
1 ноября 1957 года

19.09.2024
№18 (3654)

Йис верӑта вӑнлтыйлдӑт

8 >>

Ёмвошн «Торум Маа» музей хотн мойӑ ӗх шуши мир йис верӑта вӑнлтыйлдӑт. П. Молданов верум хур

Руслан Кухарук:
«Мир пӑта
рӑпитты питлум!»

>> 3

Г.С. Райшев
пӑта верум
ӑтупсы

>> 5

Андрей Ачимов
велпӑслӑты
путрӑт

>> 15

Тәм ванән Югра мўевн вэлты мир вошәт, вән кәртәт кәщайт па округев депутатәт пири сәт. Хутыса щи хәтл мәнәс, мәта ех нух питсәт, щи олаңән мўңева, айкел әкәтты хуятәта, округ хўваттыйн пиресты верәт әхтыйн кәща хә Денис Корнеев, хәннехә правайт вантман тайты кәща нә Наталья Стребкова па Югра мўв оса тәхи кәща Алсу Маганова айкел тәсәт.

Пириты хәтл тывәс

Сырья Д. Корнеев ясаң вўс па лупәс, Югра мўевн пириты хәтл йма мәнәс.

Иса округев луваттыйн 22,22% арат хәннехә, щит 16 435 хуят, пириты хәтлән еш посәт пунсәт. Мет ар кәщая вўратты ех «Единая Россия» политической партия эвәлт вәсәт, щит хәт хәннехә.

Пиресты хәтл сүхнум юпийн уша йис, мәта хуятәт нух питсәт.

Кондинской район Болчары кәрт кәща пириты 53,42% арат хәннехә юхтыләс. Щиты еш посәт пунсәт:

– Михаил Валентинович Шишкин («Единая Россия») – 77,32%;

– Сергей Юрьевич Мокроусов (лўв сәттәда кәщая вўратты хуят) – 18,54%.

Манстәр район Сергино кәрт кәща пириты 45,48% хәннехә юхтыләс:

– Сергей Иванович Марков («Единая Россия») – 77,20%;

– Константин Олегович Злыгостев («ЛДПР») – 18,74%.

Советской район Коммунистической вошәң кәрт кәща пириты 48,31% хәннехә юхтыләс:

– Оксана Николаевна Карачевцева («Единая Россия») – 60,00%;

– Наталья Евгеньевна Мартынова («КПРФ») – 30,00%.

Сәрханл мўв Белый Яр вошәң кәрт пириты 14,80% арат хәннехә юхтыләс:

– Владимир Петрович Мансуров («Единая Россия») – 60,40%;

– Наталья Николаевна Матвийчук (лўв сәттәда кәщая вўратты хуят) – 22,17%.

Сәрханл мўв Федоровский вошәң кәрт кәща пириты 26,87% хәннехә юхтыләс:

– Сергей Геннадьевич Болотов («Единая Россия») – 52,28%;

– Алексей Юрьевич Кудрявцев (лўв сәттәда кәщая вўратты хуят) – 22,19%;

– Виктор Михайлович Сорокин («Новые Люди») – 14,26%.

Сәрханл мўв Нижнесортимской вошәң кәрт 35,92% хәннехә юхтыләс:

– Пётр Владимирович Рымарев («Единая Россия») – 72,98%;

– Иван Романович Яремко («ЛДПР») – 10,72%.

Ёмвошәң район Кедровый кәрт кәща пириты 50,73% хәннехә юхтыләс:

– Рустам Абдурахманович Абдурахманов (лўв сәттәда кәщая вўратты хуят) – 65,78%;

– Сергей Васильевич Тукранов («Единая Россия») – 22,22%.

Ёмвошәң район Цингалы кәрт кәща пириты 65,33% хәннехә юхтыләс:

– Алексей Иванович Козлов («КПРФ») – 82,52%;

– Фёдор Александрович Коновалов («Единая Россия») – 10,36%.

Мосл лупты, вошәт па кәртәт тумпийн округ дума депутатәт па пири сыйт. Щит ийха лўңәтты ки, 15 505 арат хәннехә пириты юхтәс, щит 28,34% арат хуят. Әхәт уша йис,

А. Маганова, Д. Корнеев, Н. Стребкова. И. Самсонова верум хур

депутата вўратты ех эвәлт Дмитрий Александрович Аксёнов, «Единая Россия» партия хуша луңум хә, нух питәс. Лўв пәтәда 53,44% арат хуят еш пос пунәс.

Югра мўв муниципальной депутатәт пириты вер пәта щиты еш посәт пунсыйт:

Мегион вош депутатәт пириум вер юпийн уша йис, хуты Сергей Васильевич Благородов («Единая Россия») пәта 35,69% арат хәннехә еш пос пунәс; Светлана Валентиновна Власова («Единая Россия») пәта – 66,67% арат хәннехә еш пос пунәс.

Нефтеюганск вош депутата вўратты ех эвәлт тәмәщ хуятәт пири сыйт:

– Наталья Вячеславовна Терегулова («Единая Россия») – 85,52% арат ех;

– Виталий Викторович Росинский («Единая Россия») – 68,07% арат ех;

– Дмитрий Геннадьевич Третьяков («Единая Россия») – 61,30% арат ех.

Нижневартовск вош депутата Резида Тагировна Осадчая («Единая Россия») йис. Лўв пәтәда

71,72% арат ех еш посәт пунсәт.

Покачи вош депутата Владимир Иванович Степура («Единая Россия») йис. Лўв пәтәда 84,88% арат ех еш посәт пунсәт.

Советской районән щимәщ кәтңән депутата йисңән:

– Максим Андреевич Апатов («КПРФ») – 40,80%;

– Юрий Михайлович Сухицкий («Справедливая Россия – За правду») – 54,78%.

Коммунистический вошәң кәрт депутата йиты ех эвәлт щимәщ хуятәт пири сыйт:

– Светлана Александровна Фалина («Единая Россия») – 61,37%;

– Ольга Владимировна Кудрявцева («Единая Россия») – 60,41%;

– Игорь Михайлович Таушканов («ЛДПР») – 52,78%.

Сәрханл район депутата Юлия Александровна Голубова («Единая Россия») йис. Лўв пәтәда 42,53% арат хуят ясаң мәсәт.

Путәр хәншәс:
Ирина Самсонова

Руслан Кухарук: «Мир пата рэпитты питлдум!»

Лыпāt хойты тылāщ 8-мит хātлāн Ёмвошн округ дума 35-мит мирхот вēs. Щāта депутатāt Югра мўев кēща пирисāt.

Россия мўев Президентāн Владимир Путинāн хэлум хуят Югра мўев кēщя йиты щира павātсы, щит Югра кēща йокана вэлты хē Руслан Кухарук, КПРФ фракция кēща хē Алексей Савинцев па «Справедливая Россия» фракция кēща, «Югранефтегазразведка» тāхи кēща хē Михаил Сердюк.

Мирхот пурайн кашāн хāннехē лўв олцелн пуртāтс, муй лўв лāнхал верты округевн мир вэлупсы ямāлды щира. Щāлта депутатāt хэлум хуят эвāлт Руслан Кухарук пирисāt. Лўв депутатātа вән пēмашипа ясāн лупās:

» Тāmхātл ма лупсум, муйсār верāt Югра мўевн вэлты мирев пāта верты мосл, хутыса вэлты нўшайт тўнматты, лēдн округевн верāt ямашāка ат мāнсāt. Ма нэмāслум, нын пилēна ийха, и ēрн, и нумāсн мўң иса мосты верāt холумлўв, округмир вэлупсы ямашāка верлўв.

Россия мўев Президент верāt Уральской федеральной округ хуща тēты хē Владимир Якушев Югра кēщя лупās:

» Тāmхātл Югра мўв история пāта вулаң хātл – Руслан Николаевич Югра мўв кēщя йис. Югра – щит иса верātн сырыя мāнты тāхи, щит Россия мўев энергетической

сām. Тāта ям ēх рэпитлāt, тāта вэлты ēх Россия мўев па тāхет киньщи социальной нētупсэтн яма нētлдыйт. Щи пāта вән пēмашипа лупты мосл тāта рэпитты па рэпитум хуятātа. Ма щиремн, нāң кēща верāt яма вēлāн, щирн ям кēщя питлāн.

Елды тām хātлāн вән мирхот вēs, хута округев кēща губернатор верātн мāsы. Инаугурация мирхотн вēsāt: Россия мўев Президент верāt Уральской федеральной округ хуща тēты хē Владимир Якушев, Тюменской область, Ямал мўв, Свердловской область кēщайт, «Совет Федерации» тāхи ēх, Государственной Дума депутатāt, округ вошāt, районāt кēщайт, арсыр рэпитты тāхет кēщайт, оса ēх, айлат хуятāt.

Олцāлн округ дума кēща хē Борис Хохряков поступсы нēпек лўңātсālэ, хута хāншман вэл, хэлум кандидат хē эвāлт округ дума депутатāt Югра мўев кēщя Руслан Кухарук пирисāt.

Округев йилуп кēща ястās, Югра кēщайн вēлман Россия мўев Конституция нēпек, федеральной поступсэт, Ёмвош округев Устав па па поступсэт хўват тēса рэпитты питл, округ мир вэлупсы, лāнхаты верлал, лавāлды питл.

Ям вўща ясāт округев кēщя Россия мўевн «Совет Федерации» кēща

▲ Р. Н. Кухарук. admhmao.ru сайт эвāлт вўюм хур

нē Валентина Матвиенко китās, лўв ясāндал щирн, округев кēщя социально-экономической верāt пēда тēса вантман рэпитты мосл. Владимир Якушев лупās, йилуп кēщяев – щит верāl тēса вēты хāннехē:

» Югра – щит Россия мўев экономика верāt пāта вулаң тāхи. Тāта мўв илпи таш вўты вән тāхет рэпитлāt. ēхāt олātн Наталья Комарова ухнēңа вэлмалн тāта ар вулаң вер тēсы. Интām Руслана Николаевича мосл щи верāt әхтыйн елды яма рэпитты.

Тюменской область кēща Александр Моор ищи ям ясāт лупās:

» Мин Руслан Николаевич пида 13 ол мār ийха и нумāсн рэпитсумн. Лўв ар ол ух хēя вēs, щит каркам, нумсāң, мир па рēпата пēда сāmāң хē. Ин сот ит хātл мār мўң вантсўв, хутыса лўв Югра мўв мир пида вāйтантылās, хутыса каркама йилуп нумсāt тēs па интām щи мўв кēщя йис.

Ям ясāт Руслана Кухарука па лупсāңн Ямал мўв кēща Дмитрий Артюхов, Свердловской область ух хē Евгений Куйвашев. Щи йопийн

мирхот тēты хē Югра мўвн сыры кēщя вэлум хē Александр Филипенко ясāт лўңтās:

» Югра мўев – ташāн, щāта ям па нумсāң хуятāt вэллāt, мўв илпийн ар таш вэл, щирн лўв елды єнумты пищ тāйл. Тāта ар мутрайң хуятāt, йилуп верāt тēты каркам па нумсāң айлат ēх вэллāt. Тынāң Югра мўв ēх, нынана ям вўща ясāт луплум, ин нын пилēна йилуп кēща рэпитты питл.

Наталья Комарова ям па хошум ясāт округ мир олāңн, округ верāt олāңн лупās. Лўвела әмāщ, хуты Руслан Николаевич лўв итēда мир пāта рэпитты лāнхал.

Мирхот етшāтыйн Руслан Кухарук вән пēмашипа ясāн Россия мўев кēщя Владимир Путина ястās:

» Югра мўев кēщя йиты – щит ма пāтема вән па вулаң вер. Ма тāта вэлты мир вэлупсы нух алумман па лавāлман рэпитты питлум. Мир пида па мир пāта рэпитты питлум. Ма щиремн, округевн иса вошāt па кēртāt мир вэлупсы нух алумты мосл.

Путār хāншās:
Надежда Рагимова

«Лемаң юхан, ма вэлупсем» ванлтупсы

Мегион вошн «Хӓтдые» немуп ӓктупсы пурайн «Экоцентр» хуца вӓйт дор тылӓщ 23-мит хӓтлӓн «Лемаң юхан, ма вэлупсем» ванлтупсы пӓншса. Тӓм ванлтупсы пурмӓсӓт Ёмвош «Торум Маа» музей эвӓлт тӓсыит. Щӓта дыв «История семьи в истории страны. След прожитой жизни» вӓн вер тӓйлӓт. Тӓм пӓш ши ванлтупсы Аграфена Семёновна Сопочина (Песикова) па лӓв рӓт ёхдал пӓта верса.

Тӓм хӓннехӓ – хӓнты мир филолог, лингвист, сӓрханл хӓнтӓт ясӓӓн киникайт хӓншты ими, ши кӓтн киника тӓйл, муй вӓрн ши хӓнты ясӓӓн пугӓртты.

Щӓлта па Аграфена Сопочина вера ар мосты верӓт ёхдал пӓта верл, «Югра дылнуптӓты» немпи шуши мир оса тӓхи пӓншты нӓтӓс. Лӓв ар вер верӓс, хӓн шуши мира вӓлты па велпӓслӓты пӓта мӓвӓт ортты па юканти пӓтсайт. Тӓмӓщ ванлтупсы Сӓрханл мӓвн худна ӓн верӓнтса, щит пӓта вера ар хӓннехӓ тыв юхӓтты па вантты ӓмӓщ вӓс. Тӓта йис пурмӓсӓт, непекӓт, киникайт ванлтӓсыит, щитӓт Аграфена Семёновна юкан пурмӓсӓт. Тӓта вера ар хур, щит ищи Сопочи-

нӓт (Песиковӓт) рӓт ёх юкан хурӓт.

Тӓм ванлтупсы ванлтуман Аграфена Семёновна мет олаң пугӓр тӓс. Лӓв рӓт ёхдал олаңӓн пугӓртӓс, щит Песиков, Сопочин, Кантеров ёх олаңӓн, дыв щирелн, йисн дыв Лемаң мӓва Вӓн Юган юхан эвӓлт юхӓтсӓт.

Хурӓт мухты яма кӓл, Аграфена Семёновна вӓлтупсы пӓнтӓл. Лӓв хӓнты ӓңки-ащи хуца сема пӓтӓс па вӓн непекӓң хӓннехӓ йис. Тӓм хӓннехӓ 1951-мит олн сема пӓтӓс, 1971-мит олн Сӓрханл вошн ӓшкола-интернат етшуптӓс. Ӕхӓт па Ёмвош педагогической училищя па А.И. Герцен немпи Ленинградской педагогической института вӓнлтӓйдты мӓнӓс. Кашӓң

А.С. Сопочина. Т. Молданова верум хур

вӓлтупсы сӓхум хурӓт мухты яма кӓл, па Аграфена Семёновна вера яма, сӓмӓӓна ёхдал олаңӓн пугӓртӓс. Щит пӓта ёха кӓл, муй вӓрн лӓв нявремӓт, айлат ёх, студентӓт пила вӓйтантӓйл, муй олаңӓн па хон пелӓк ёх пила хӓнты ясӓӓ олаң пугӓртӓл. Хурӓтн лӓв няврем вӓнлтӓты ёх пила вӓйтантӓйл, сыр-сыр ӓктупсыитӓн вӓнлтӓйдты киникайт олаңӓн пугӓртӓл, щӓлта па па хон пелӓк мӓвӓтн лекцияйт лӓңӓтл. Тӓм хурӓтн па лӓв пӓпи якты хотн па арсыр тӓхетн.

Мӓӓн яма вӓлӓв, хӓн мет олаң пӓш нефть вӓты ёх мӓӓн мӓвӓва юхӓтсӓт, йис вӓлтупсӓв, йил, велпӓслӓв пӓратты пӓтсайт. Аграфена Семёновна па Иосиф Антонович икел ӓрн Тромьёган хуца па ши мирев вӓлӓт енмӓлтӓты пӓтсӓт.

» Мин нумӓс пунсумн вӓлӓт енмӓлтӓты. Ши пӓта 36 верса пӓшӓс версумн, щит вӓлӓт карты ӓша ӓн мӓнтӓл пӓта. И карты ӓш – щит Сӓрханл-Новый Уренгой-Ноябрьск, кимӓт ӓш – Сӓрханл-Нижневартовск. Мӓӓн рӓт мӓвӓв щитӓт кӓтлупа лыкмӓс, ши пӓта вӓлӓлӓв худьӓва ши карты ӓш хуца пӓшӓрсайт. Мин йилпа вӓлӓ тӓйтты вӓянтсумн. Мин пелӓмна вантман па хӓнтӓт ищи тӓм вера вӓянтсӓт, щит нефть вӓты мӓвӓтн. Щиты ши хӓнтӓт йилпа вӓлӓӓна йисӓт.

Аграфена Семёновна тӓм хӓтл вӓнта каркама вӓл, лӓв хӓнты ясӓӓ дылӓӓна хӓшты пӓта па хӓнты мирев елды вӓлты пӓта ар вер верл.

Ванлтупсыя юхтум ёх. Мегион вошӓң «Экоцентр» тӓхи хур

Пугӓр хӓншӓс:
Пӓтр Молданов

Ёмвошн лыпāt хойты тылāщ 6-20-мит хātлātн «Галерея-мастерская художника Г.С. Райшева» хотн тām йис ширн хур хāншты верāt ванлтāты пāта «Югорский авангард» немуп āктупсы вēs. Тāmāщ «В со-творчестве с Райшевым» вер хур хāншты хāннехэ Геннадий Степанович Райшев шәңāt 90 ола ювмал пāта ләщātса.

Г.С. Райшев пāта верум āктупсы

Тām тāхия юхātты кāш тāйсāt 400 мултас няврем па айлат ёх. Ши кўтн няврем пāкт креативной индустрия эвāлт, āшкола нявремāt дывты вәндтāты ёхлād пидā, щāлта па дыв сах-тлā вәлты кāш тāйты ёх вēsāt. āшкола кāt щира рәпитты питл, галерея хот йитн па карты щўңкāt мухты. Нявремāта па айлат ёха лекцияйт лў-нātлāйт, ванлтупсēt па мастер-классāt верлāйт, щāлта па лўв сема питум ай воша ёх па йңхлāt.

Геннадий Степанович Райшев (1933-2020) сема питās Ас потты тылāщ олāң хātлāн Сивохрeбт немуп ай вошн Самаровской район Остяко-Вогульской национальной, тām хātл Ханты-Мансийской автономной округ хуца. Ащел – хāнты, Степан Миронович Райшев, вәнт вой, йиңк хўл велпāслу-ман вēs, лўв Уватской район Алымка ай вош эвāлт. Аңкел – Евгения Фёдоровна Конева, увās мўвātн вәлты чалдон немуп ёх эвāлт. Ая вәлмалн хур хāншты хәев ащилы хāщāщ, щит пāта аңкаңки Афанасия Михайловна хилы енмāлды нētās.

Райшев сема питум вош – Сивохрeбт, щит кāt юхан кўтн вәлты вош, тāта Салым юхан Ас эвāлт йирātл. Тām вера хурамаң мўв, щит пāта мўвие няврем сāма щи хойс. Геннадий āшколайн вәндтйлмалн хур хāншты питās. Ёхātшāк Ленинград воша мāнās, щāта лўв А.И. Герцен немпи Ленинградской педагоги-

ческой институтн филологической факультетн вәндтылās. Па ищи артāн изостудияя па музейта йңхилās хāншум хурāt вантты пāта. Ёхātшāк «Московский заочный народный университет искусств» етшуптās. Ар тāхетн рәпитās.

1998-мит олн Югра кәца ёхлўвн Геннадий Степанович мўң округега, Ёмвоша вохса. Тām воша юхātмāл елпийн па тām вошн вәлмалн лўв иса пўш мўң мўвев-йиңкев хўват хур хāншман йңхās. Райшев и непек пўлн муй па и холстāн мўң Югра мўвев тāлаң телн щив щи хāншлāллэ.

И пўш ёх пидā путāрт-мāлдн лўв лупās:

»» *Ма лāщкам мўвн сема питум хāннехэ. Ма хўв мār нэмāссум, муй вўрн тām вән лāщкам мўв тāлаң телн и хура хāншты. Щирн нумāсн юхātсаюм, ар сэхум ки вєрлāн, мўв хўват ки шәшлāн, сыры и мўв шивалāдн, кимāt сэхум – кимат мўв, хәлмит сэхум... Щиты щи мўв тāлаң телн хура верты пищ вәл. Мет илн ма хāншлум, муй сыры шивалāдсум, нэмāншāк па муй ёхāt шивалāсем, щиты щи мўвем хурн кāлды питл. Хāншты хур-дамн ма мўвем хўват шәшлум па сємн муй вантлум, щи ут хāншлум.*

Па вера ар хур Райшев йис хāнты па вухаль вәлупсы олāңāн тāйл. Лўв олāңāн щиты луплā, тām

Г.С. Райшев пāта верум āшколайн айлат ёх вәндтйллāt

Айлат ёх хурāt ванлтāt. П. Молданов верум хурāн

хāннехэ – этнической хур хāншты хә.

Творческой āшкола пўншумн Государственной художественной музей кәца ими Елена Кондрашина йм вўца ясāң путāртās, лўв нявремāта Г.С. Райшев иты лупās, дыв мāнты ёшедāt вәйтлāt. Щāлта па лупās, тām хāннехэ ай вошн сема питās па иса мўвāта сашты вән хāннехэя йис. Щит лўв кашāлдн, лўв ёрāлдн верум ёш.

Тām хотн кәщая вәлты ими Мария Маслакова нявремāt пидā рәпитās,

мастер-классāt верāнтās, Райшев хот олāңāн путāртās па лўв хāншум хурлāд ванлтās. Мастер-класса юхтум ёх дәмāt-лāты сухāt верāнтсāt, мāта тāхийн Г.С. Райшев хурāt вēsāt. Юхтум ёх ещадт ариты ими Софья Шесталова арийс. Лўв рўщ ясāңāн «Отцвели уж давно хризантемы в саду», ар арийс тām романс ар Николай Харито хāншāс.

Путāр хāншās:
Пётр Айев

^ Вэн мирхот пурайн

^ Юхат омәсләт. Л. Гурьева верум хурҗән

Вәнтәт вантты ёх вән мирхот вәс

Лыпәт хойты тыләщ 15-мит хәтлән Россияйн вәнтәт вантман тайты па енмәлтәты ёх ёмәңхәтл, постәты едпийн, щит 12-митн Ёмвошн «Югра-Экспо» ванлупсы ләщәтты хотн Югра мўев вәнтәт вантты ёх вән мирхот вәс. Тыв вәнтәт вантман тайты па енмәлтәты соткем хуят юхтыйлсәт.

Тәм хәтлән тәта Югра мўев па па мўвәт эвәлт юхтум вәнтәт вантман тайты па енмәлтәты тәхет ёх дыв рәпатайдад олаңән «Годи́чное кольцо-2024» ванлупсы ләщәтсәт. Камн вәнтәт хўват яңхты па тўт хәрәтты немасыя йилуп машинайт альсыйт.

Мет сыры вәнтәт вантман тайты ёх мирхот вәс. Щәта дыв рәпатаед олаңән путәртсәт. Мўв илпи питы вуй па газ вўты вер па мўвәт-автәт, йиңкәт лавәлды вер тәты департамент кәща ләңкәр хә Егор Збродов лупәс:

» Интәм округевн ашколайтн ләщәтум лесничествайт сләт йил, щәта нивл ищимащ тәхи нявремәт әктәщсәт. Катра пурайн щимәщ 21 тәхи вәс.

Мўцева нявремәт пида така рәпитты мосл! Мўң вәнтәт вантман тайлўв, юхәт енмәллўв, тәп амуй рәпатнекәт ән ләщәтлўв?

Тәм олн Екатеринбург вошәң, Уральской лесотехнической университет хуща шимл няврем вәндтыйлды мәнсәт. Муя ән мәнләт? Вантә, щит пәта география муй па физика урокңән хўват экзаменәт мәты мосл, шимл няврем щитңән пириләт.

Нивәлмит классәтн вәндтыйлды нявремәт пириты олңитләт, муйсәр урокәт хўват экзаменәт мәты питләт, щирн ашколайта яңхты пурайн щит классәтн вәндтыйлды эвет-пухәт пида мет яма рәпитты мосл.

Тәм ол вўш эвәлт тўт хәрәтты тухләң, хопәт тайты тәхет аршәк рәпата тывл, вантә, ешавәл щив аршәк летчикәт, парашютистәт па десанникәт вўты питлдыйт. Щирн ашколайтн ищимәщ рәпата ищи тәты мосл! Юхи хәщум ол вәнты тәса лўңәтты мосл, муйкем па рәпатнекәт ән тәрмәл.

Йилуп юхәт омәсты вер олаңән путәртты ки, мет вән – щит Аганской лесничества – 218 гектар арат мўв, щит кўтн 117 гектар йилпатты мосл. Щәта, вантә, тўтәң пурайн ар юх тўтн ёссы, щирн сыстамтты па йилуп юхәт омәсты мосл. Тәм олн Мегионской лесничества ёх ищимәщ рәпата тәдәт. Щимәщ рәпата кашәң тәхет ёха верты мосл.

Щит тумпи вән мирхотн уша йис, муй щирн округ вәнтәт вантман тайты тәхет ёх рәпитсәт, муйсәр рәпатайт худна верты мосл.

Тәм тови эвәлт Югра мўев луваттыйн 9 щурәс гектар хўват 300 пўш тўт хәрәтсы. Ин щит тәхет сыстамтдыйт па щәта йилуп юхәт омәслыйт.

Вән мирхот сухнум юпийн кәщайт «Югра-Экспо» тәхи пўңәлн «Аллея лесничих Югры» хәрн йилуп нюлхи юхәт омәссәт.

Юхи хәщум арт «Вәнт кәща» па «Мет ям рәпатнек» кәсупсәңәнн нух питум ёх ишәксийт. Тәм олн арталәты ёх яртъяң хәннехә эвәлт Марина Мартюшева пирисәт, лўв ям арат ол Советской лесничества кәща ләңкәр неңа яма рәпитл.

Щит тумпи вәнтәт вантман тайты ёх ям рәпатайт пәта ишәкты непекәт ёша холумсәт.

Әхәт Советской лесничества йилуп кәща хә Павел Гусев так ясаң лупәс. Вантә, тәм лўңән лўв велши кәщая рәпитты олңитәс. Мўв илпи питы вуй па газ вўты вер па мўвәт-автәт, йиңкәт лавәлды вер тәты департамент кәща ләңкәр хә Егор Збродов лўведа немасыя «кортик» кеши мойләс.

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Детутӓт җнмӓлтӓты пӓ верты җх ӓктупсы

Җмвошн лыпӓтхойты тылӓщ 7-8-митхӓтлӓтн юкан детут җнмӓлтӓты пӓ верты җх ӓктупсы вӓс, рӓщ ясӓнӓн немл «СВОЕ». Тӓмӓщ ӓктупсы Югра кӓщӓ җх лӓщӓтсӓт, «Россельхозбанк» тӓхи хуятӓт дывела нӗтсӓт.

Тӓм вӓйтӓнтупсы 2017-мит ол вӓш ӓвӓлт арсыр вошӓтн верӓнтла, иса Россия луваттыйн лӓв 17 вӓн вошӓтн вӓс. Иса тӓмӓщ тӓхия юкан детут верты 1500 хуят юхтыйлсӓт, 1,2 млн хӓннӓхӓ ванлӓтупсы вантты юхтыйлсӓт.

Тӓм ӓктупсы юкан детутӓт верты җх пӓтӓ верӓнтла, дыв верлал яма мӓнты пӓтӓ па округевн рӓтӓщӓты верӓт лӓщӓтты пӓтӓ. Мет олӓң пӓш ӓктупсы Великий Новгород хуца верӓнтса, щӓлтӓ Суздаль, Вологда, Горно-Алтайск, Улан-Удӓ вошӓт хуца ар мир яха ӓктӓщӓс.

Тӓм ӓктупсы Археопарк хуца вӓс, тыв иса мӓвӓт ӓвӓлт мет кармама детут җнмӓлтӓты пӓ верты җх юхӓтсӓт, мӓң мӓвев җх ищи тӓтӓ тынессӓт. Мет олӓң хӓтлӓн ӓктупсыя 10 300 хӓннӓхӓ юхтылӓс, дыв 5,2 млн арӓт вуха детут лӓтсӓт, иса 3,8 тонна сыр-сыр детут тынысы.

» Тӓм ӓктупсы вера яма мӓнӓс. Тӓнял олӓтн пӓ вошӓтн детутӓт тыныман мӓң тӓм арӓт вух җша ӓн павтыйлсӓв. Щи кӓш тӓм пӓш шимӓлшӓк хӓннӓхӓ тыв юхтыйлсӓт, тӓп дыв ар вух тӓтӓ хӓйсӓт, тӓтӓ, алпа, вухӓң җх вӓлдӓт пӓ тӓмӓщ ӓктупсӓтӓ дыв яма җнхлӓт. Тӓх тынесты җх-лӓв детутӓт имухты сыры хӓтлӓн худасӓт, дыв җнхсӓт пӓ пӓ тӓсӓт, – пӓтӓртсӓт ӓктупсы лӓщӓтум җх.

Тӓм пӓш Археопарк хуца детут верты 70 тӓхи ӓвӓлт җх ӓкумсӓт, щит Югра пӓ пӓ мӓвӓт ӓвӓлт.

Детут верты җх тӓмӓщ ӓктупсыя юхӓтмел пӓтӓ вух ӓн сухуптӓсӓт. Кашӓң хуятӓ тынесты тӓхи лӓщӓтман вӓс, щӓтӓ нуви тӓт верман вӓл пӓ тынесты тӓхи дывела мосты щира лӓщӓтты пурмӓсӓт ищи вӓсӓт. Тӓм ӓктупсы юпийн «Свое Родное» маркетплейс мухты детутӓт лӓтты пиш вӓл.

Тӓтӓ җшн верум сырӓт

Арт-проект версӓт

Айлат җхлӓд ӓктупсыин

тынессыйт, вера ар нюхи ӓвӓлт верум детут вӓс, җсум ийӓк ӓвӓлт верты детутӓт, вӓнт мӓвн җнумты воньшумутӓт пӓ арсыр җплӓң нянят, щит Тюменской, Курганской, Кемеровской, Московской па па арсыр областят ӓвӓлт. Тӓтӓ лӓтты пиш вӓс мавӓң детут, арсыр нюхи, мӓвн пӓ юхӓтн җнумты воньшумутӓт, арсыр хӓлдӓт пӓ щорсӓн кӓтлты ийӓк вой детутӓт, нянят, тулхӓт пӓ вӓнт воньшумутӓт, арсыр турн шайт.

«СВОЕ» немуп ӓктупсы пурӓйн җх ӓмщӓлӓты арсыр хӓрӓт пӓ рӓпитсӓт. Мойӓңа юхтум мирев пӓтӓ лӓщӓтман вӓсӓт шимӓщ тӓхет, муй тӓхийн җх пиш тӓйсӓт арсыр детут пӓлыет уӓлӓдӓ вӓты пӓ

вантты, мӓстӓлӓт щитӓт дывела муй ӓнтӓ. Тӓтӓ якты-ариты хӓрӓт, нявремӓт пӓтӓ вӓндтӓты хӓрӓт верӓнтсайт. Детут верты җх пӓтӓ тӓмӓщ ӓктупсӓт – щит йилуп лӓтӓсты җх вӓйтты пӓ вух җша павӓтты тӓхи. Юхтум җх ям детут лӓтсӓт, якты-ариты пӓ вӓндтыйлты хӓрӓтн вӓсӓт пӓ хур вусӓт.

Югра мӓвн тӓмӓщ ӓктупсы мет олӓң пӓш верса. Тӓм ӓктупсы верум җх сыры вантсӓт, муй вӓрн пӓ вошӓтн тӓмӓщ ӓктупсы верӓнтса, муй ям вӓс, щит утӓт тӓтӓ ищи версайт, щит пӓтӓ лӓв вера яма мӓнӓс.

Путӓр хӓншӓс:
Пӓтӓр Айев

Тынесты тӓхийн. П. Молданов верум хурӓт

Вухаљ па ханты мирев йис верат

Ёмвошн лыпат хойты тылащ 16-мит хатлан «Торум Маа» музей хуца мирхот пуншы. Щит ханты, вухаљ па юрн мирлүв йис верат, йис пурмасат верты патта. Там пүш акупсы рүщ ясаңан немл «Традиционные инструменты и материалы обских угров: виды, технологии и использование».

Акупсы кат щира мәнл. Мет олаңан учёнойт па музейн рэпитты ёх там верат олаңан путрат тайсат, щалта па вераң ёх рэпитты вүйантсат, сыр-сыр пурмасат верты питсат.

Сыры хатлан путартсат, муйсар йис верат вәлдәт, муйсар йис верат мүн юремийлүв, муйсар йис верат атма тайдалүв. Щалта путартсат, муйсар рэпитты пурмас хә хуятат па имет тайсат, муйсар пурмасат музей хотатн вәлдәт, муйсар пурмасат ёманә тайсайт, муй вүрн рәхл, муй вүрн ан рәхл ёманә щира вәлты пурмасат тайты па па арсыр верат олаңан акумуля мирев ясаң тайсат.

Кимат хәтл па еллы вәлты хәтлән вераң ёх рэпитсат, лыв йис щирн сыр-сыр пурмасат версат, муй вүрн йис щирн щипурмасат шавиман тайсайт, щиполаңан күтлән путартсат. Вераң ёхлүв икет па имет тайты арсыр пурмасат версат. Икет лүв эвәлт пүн әштәты утат версат, ар кешәң сопат па увас мирев йис юх пурат версат. Имет па дон эвәлт пун версат, сүмәт юх кар эвәлт олюп кавартсат па ош пүн эвәлт сухум ларналсат.

Там акупсы пүншумн музей кәща ләңкар ими Эрика Петровна Сургутскова путартас, хән лыв тамәщ акупсы верты нумәсн юхәтсат па хән тамәщ верат верты олңит-

сайт. Лүв ясаңлащ щирн, щит 1999-мит олн вәс, йис вәлупсийн вәлты мирев ёманәхәтлән.

«Торум Маа» музей кәща ими Людмила Александровна Алфёрова ёх ещәлт ям вүща ясаң путартас па хүв мүвәт эвәлт юхтум мирева ям ясаң лупас:

» *Нын хүв мүвәт эвәлт юхтум ёх, там семинаревн рэпитты патта нынана мет ям, сәмәң ясаң ма луплум. Мәнәма вера әмәщ там ай хот йитыевн мойң ёх шиваләты, нын пелана вантты. Нын щимурт хурасәң мир, нумсәң мир. Нынана вән пәмәщипа мүн музейн пилә ләхсәңа вәлты патта.*

Там акупсәта юхтылты ёх – щит арәл пеләк тәп мүн Югра мүвев эвәлт юхтылдум ёх, там пүш па Ямал эвәлт мойң ёх юхәтсат. «Торум Маа»

Имеңан ош пүн ларналтәләт. П. Молданов верум хурәң

Верантты имет дон эвәлт пун верләт

музей ёх щиполаңан вәлдәт па күтәлн лыв мойңа яңхты питсат.

Щалта па Людмила Александровна лупас, там ләхсәңа вәлты ёх пилә лыв еллы па яма вәлты питләт. Мирхота па Шәншвош музей хуца рэпитты ёх юхтылсат, лыв ищи «Торум Маа» музей пилә хүв телн ләхсәңа вәлдәт. Томск вош эвәлт Яков Александрович Яковлев мойңа юхтылсат, щиполаңан пилә округ музейн ищи ләхсәңа вәл. Юхтум мойң хәев музей вера йис киника мойләс, щит А.А. Дунин-Горкавич хәншум ут, 1907-мит олн

етас. Щалта па арсыр хурат музея мойлас.

Щалта Л.А. Алфёрова йис верат олаңан путартас:

» *Мүн мирев иса верат яма верты хошсат, сыр-сыр пурмасат лыв ёшн верантсат, ин щимәщ верат пелә мүв луваттын яма вантты питсат. Щит патта вера мосл вәты, муй эвәлт, муй вүрн па муйсар пурмасат йис ёх верантсат. Музейн хуца щимәщ йис пурмасат акупман тайлайт, непека хәншсайт муй па хура вүсайт. Музей ёх там йис щира мәстәты ванлупсәт, экскурсияйт верантләт, щиполаңан па тамәщ научно-практической семинарат па верты питсат. Там вера вүйантсат лыв щиполаңан, хән мүн йис вәлупсәв шаканты питас, ёхлүв вән вош хәрәта павәтсайт. Там вәлупсийн йис верат хәщуптәты патта тамәщ акупсәт музей хуца щиполаңан верантлайт.*

Путар хәншәс:
Пётр Молданов

Шимăщ нем финно-угорской па самодийской мирăт VIII-мит фестиваль тăйс, мата ут лыпăт хойты тылăщ 5-8-мит хăтлăтн Санкт-Петербург вошн па Ленинградской область хуща лэщăтман вэс. Мўң «Увăс хурамăт» якты тăхи кэща неңев Стелла Тришкина пида щив яңхсўв.

Увăс вот ар сўвăт

Тăм ёмăңхăтлăн Удмуртия, Карелия, Коми, Красноярской край, Ненецкой, Ямало-Ненецкой, Ёмвош округăт, Ленинградской, Мурманской, Псковской областят, Санкт-Петербург па Москва вошăн эвăлт шуши мир ариты-якты, етнхотăт альты тăхет па верăнтты ёх аќтăщсăт.

Лыпăт хойты тылăщ 6-мит хăтлăн тăм фестиваль Российской этнографической музей хуща пўншы. Тăм тăхи кэща не Юлия Купина мойң ёха вўща ясаң ястăс. Щăлта видео щирн В.Д. Поленов немпи российской мирăт творчества хот кэща не Тамара Пуртова лупăс, лăдн тăм ёмăңхăтл яма ат мăнăс. Ариты-якты хăр эвăлт «Финно-угорский культурный центр РФ» тăхи кэща не Татьяна Барахова па Ленинградской область культура верăт тэты комитет кэща хэ Евгений Чайковский па ям вўща ясаќт лупсаңан.

Щăта мойң ёх ещăлт «Самоварочки» немпи рўщ арăт ариты тăхи ёх хурамăң арăт арисăт. Ёхăт па арсыр финно-угорской па самодийской мирăт ариты-якты тăхет ёх етнхот альсат, щит «Линнуд» («Ай тухлăң войе») водь мир нявремăң тăхи, «Армас» («Мосты ут») вепс мир ариты тăхи, «Елле» саами мир тăхи, «Лампачей» бесермян мир ариты тăхи, «Увăс хурамăт» хăнты мир якты тăхи па па тăхет ёх.

Фестиваля юхтум мир. И. Фирсова китум хурăн

7-мит хăтлăн Гатчина вошăң Приоратской парк хуща вошăң па мойң мир финно-угорской па самодийской мирăт йис путрăт хўват етнхотăт, якăт вантсăт па йис арăт хăлăнтсăт.

Вулаң етнхот «Россия – щит мўң мўвев» немпи ар эвăлт олңитсы. Щăта Россия мўвев олăңан арăт арисыйт.

Ипўляң ванăн вєнл-тыйлты хăрăт рэпитсăт. Кашăң хуят саами мир «Техпь» немпи хăннехэ лавăлды ут, юрн мир вўлы сух эвăлт хурамăң пурмăсăт, сўмăт нўват эвăлт бабаевской акань па па шуши мир верăта вєнлтыйлты веритăс.

Щи тумпи «Хоттел ёх. Йис верăт – щит мўң мўвев ёр» немпи финно-угорской па самодийской мирăт вэлупсы олăңан хурăң ванлупсы вэс.

«Увăс хурамăт» неңăт якăт

Щи вєн ёмăңхăтл пураин «Хутыса Россия мўвев шуши мир хоттел ёха елды йис верăт тэты мосл» немпи мирхот вэс. Щăта ариты-якты, етнхот альты тăхет кэщайт путăртсăт, муй вўрн шуши мир нявремăт айтедн йис верăт, арăт, якăт лавăлды па елды тэты вєнлтăты мосл.

Тăм вєн ёмăңхăтл Россия мўвев культура

верăт тэты министерства, В.Д. Поленов немпи Россия мўвев мирăт творчества хот па «Финно-угорской культурной тăхи» ёх унтасн лэщăтман вэс.

Ирина Фирсова
хăншум айкел
хăнты ясаңа тулмащтăс:
Людмила Гурьева

Шуши мир шўкщаты вер пелы сáмáң рўщ ими

Тэнял Поднавáт кэрта яңхмемн рўтьщаты хáтлáн кўлупн вэсум. Щи хáтлáн щáта «Сорнең ёш» тэхия кэртáң имет áктáщлáт. Щит Светлана Николаевна Сайнахова тэл. Щáта ма ар ими пида путáртсум, щи кўтн Лариса Николаевна Шилова пида, ин лўв олцелн хáншлум.

Тáм рўщ ими – Поднавáт кэртáң ими, тáта Ас нопáтты тылáщ 26-мит хáтлáн 1959-мит олн сема питáс па енмáс. Ащел пэщтаин монтёр хэя вэс, áңкел хáтл мáр ай нявремáт тáйты хотн па интернатн эвет-пухáт вантман тáта рэпитáс.

Лариса Поднавáт кэртáң áшколайн нивл класс етшуптумал юпийн 1975-мит олн Ёмвошáң мед-училищайн акушерской тэхийн вэндтáйлды питáс.

Щáлта 1978-мит олн айлат непекаң не Кондинской кэрта рэпитты китсы. Тáта 30 ол санэпид-станцияйн химик-лаборанта рэпитáс. Рэпатаел сáмáңа тáйсáлэ, вантэ, хáннехэ мэщáт олáңáн уша верáс, щи юпийн уша йис, муй щирн лекщитты мосл. Л.Н. Шилова ар ол

яма рэпитмáл пáта ар ишáкты непека́т тáйл.

Áңкел-ащел мэшитты питсáңáн, щирн 2007-мит олн Лариса Николаевна пенсияя мánмáлн юхды рэт Поднавáт кэртáла керлáс. Тáта áңкел-ащел вантман тáйты питáс. Ёхáт дын áнтэма йисчáн. Лўв тáта вэлты хáщáс. Ёхáт икел ищи щив вэлты юхтáс.

2008-мит ол вўш эвáлт Лариса Николаевна «Сорнең ёш» тэхия яңхты олцитáс, путáртáл:

» Шикўш хáнты мир кўтн вэсум, енумсум, тэп немáлт пурайн щи мир шўкщаты вер олáңáн уша áн версум. Нэмлэм, áңкем иса пурайн щáшкана сухумн хурамáң хурáт ёнтáс. Ма лўв пелáла вант-мемнищи вўратсумищиты

Л.Н. Шилова ёнтáл, Л. Гурьева верум хурáн

щи хурамáңа ёнтты.

Рэт кэртеммн рўтьщу-ман вэлмемн «Сорнең ёш» тэхия юхáтсум. Хáнты имет мánем сáмáңа лыв мирел хáншэт ёнтты, тыйты, сáкáң тўрлопсáт, намтáт, сáкáң юхáт па па арсыр утáт верты вэндтáсáт. Вэн пэмáщипа ды-веда луплум. Щи тумпи ма áңкем иты щáшканáн сухмáтн хурáт ёнтлум. Ма хурáт ёнтты пáта немáсыя мосты утáт лэтсум. Иса верум пурмáслам арсыр ванлупсэтн альлум. Ёнтум, тыюм пурмáслам рэтáлама па пиднеңлама мойлáдам.

«Сорнең ёш» тэхия яңхты хáнты имет Лариса Николаевна олáңáн ищи ар ям ясáт лупсáт. Уша йис, лўв тэса хáнты хáншет ваньщты, ёнтты, сэвум вейт тыйты хошл.

Елды лўв щемьяел олáңáн ай тэслэ. Уша йис, икел пида кáт няврем енмáлсáңáн. Пухл дын пилáна вэл, эвел икеңа йис па Смоленской област хуца вэл па рэпитл. Лариса Николаевна кáт хилы па хиднеңие тáйлáлэ. Эвел ищи лўв итэла шўкщаты вер пелы сáмáңа вэл – иса пурайн ёнтáл, тыйл, хурамáң áня лыптáт верл.

Лўң пурайн Лариса Николаевна вэнта яңхты мосман тáйл, щáта турнáт, воньшумутáт, тулхáт па нохрáт áкáтл. Хот пўңáлн арсыр áня лыптáт па овощáт енмáлтáл, щитáт эвáлт арсыр еплáң лэ-тутáт кавáртáл.

Щимáщ сорни ёшуп ими пида Поднавáт кэртáн вáйтантайлсум.

«Сорнең ёш» тэхия яңхты имет

Путáр хáншáс:

Людмила Гурьева

Пеңкәт лекцитты ханты не

Сүмәтвоша яңх-мемн ханты не Елена Курикова пида вәтаңа йисум. Лүв 29 ол мәр вошәң мира пеңкәт лекцитман рәпитл. Вәйтантил-мемн вәлупсәл па рәпатаел олаңән путәртәс.

Елена Вениаминовна Сүмәтвошн сема питәс па емәс. Аңкел – Зинаида Прокопьевна Курикова (Яврова) – Пәкәр кәртәң неңа вәс. Лүв аңкел Ульяна Григорьевна Туева вәлупсәл мәр Пәкәр кәртән вәс, ханты мир йис верәт па вәлупсы тәса вәллә. Зинаида Прокопьевна олаңмит олаңн Сүмәтвошн КБО хуца ентәсты неңа рәпитәс. Щәлдта щит ләп тәхәрмәл юпийн нявремәт хәтл мәрн тайты хотн воспитателя нәтман ар ол рәпитәс. Пенсия елпийн противотуберкулёзной пәльницан санитарка вәс. Ащел – Вениамин Николаевич Куриков – аэропорт хуца авиатехника рәпитәс.

Елена Сүмәтвошн 1992-мит олн ашкола етшуптәс па имухты Ёмвоша медицинской училищя вәндтәйлдты мәнәс, пеңкәт лекцитты тохтура йис. Лүв лупәс:

» Ёмвошн медуцил-щайн зубоврачебной отделения тәп хәлүм ол мәр рәпитәс. Мүң елпевн экспериментальной группа вәс. Вантә, щипурайн округевн пеңк лекцитты тохтур шимл вәс, щирн щимәщ отделение пүншсы. Мүң 1995-мит олн вәндтәйлдты етшуптәсүв, иса айлат хуятәт округев хувааттәйн

▲ Е.В. Курикова пеңкәт лекцитман рәпитл. Н. Рагинова верум хур

пәльницаятн пеңкәт лекцитман рәпитты питсәт. Па олаңәнн щи зубо-врачебной отделения етшум ёха рәпата кәншты лавәрт вәс, щирн, алпа, ешавәл, медуцилщайн щи тәхи ләп тәхәрсы. Интәм айлат ёх щи вәра тәп академияйн вәндтәйлдәт.

Елена Вениаминовна 1995-мит олн Сүмәтвоша юхтәс, пәльницан рәпитты питәс па ин вәнты вошәң мира пеңкәт лекцитман рәпитл. Рәпатаел олаңән щиты путәртәс:

» Олаңмит олаңн ма шәңк пәлсум хәннехәя кәши тәты. Хәннехәя пәлтап, мәнәма ищи пәлтап. Әхәтшәк пернәмәсум. Интәм щи арат ол рәпитлүм, рәпатаём мосман тайлүм. Ма пеңкәт лекцитлүм, шәңк мәшәң пеңкәт нух вүлүм. Нявремәт па вән хуятәт лекцитлүм. Ванән вәлты кәртәт эвәлт, хута пеңк лекцитты тохтур әнтәм, ищи хәннехуятәт ма хуцәма юхтәйлдәт,

лывты ищи лекцитлүм.

Тәм тохтур ясаңдал щирн, и пүш лүв па хуята йиты ләңхәс, щирн Ёмвошн Югорской государственной университета «Экономика и управление на предприятиях природопользования» тәхия вәндтәйлдты питәс. Заочно щит етшуптәс, тәп щипрофессия хуваат иса ән рәпитәс, рәт па сәмәң рәпата хәшты ән веритәс.

Сүмәтвошн Елена Курикова икия мәнәс, щит рүщ хә Алексей Николаевич Константинов, Елена Вениаминовна Курикова опрац немл хәйсәлә. Икел аэропортән рәпитәс, СВО хуца мүвев пәта вуракәт пида тарәндәты яңхәс, контракт непек хәншиләс. Лын кәт няврем енмәлсәңән. Пухл Екатеринбург вошн магистратурайн лесотехнической университетән вәндтәйл. Щит нумсәң айлат пухие, лүв Россия хувааттәйн арсыр тәхета научной верәт тувман яңхиләс – Кавказн, Алтай

мүвн, Красноярской край хуца, Кев мүвн мосты верәт дерамтман вәс. Эвел интәм яртыяңмит классән вәндтәйл.

Елена Вениаминовна рәт мир йис вәлупсы пелы сәмәңа вәл, Сүмәтвошн вәлты шуши мир ёмәңхәтләта иса пурайн яңхийл. Лүң пурайн вәнта воньщумут әкәтты яңхәл. Икел па хул вәлпәсләты вер пелы сәмәңа вәл.

Лупл, сыры лыв тәп мухсәң хул лесәт. Щәлдта щихул шимла йис, сурәх хул вәлпәсләты питсәт, щит сұлысәт. Ин па юханән сурәх ищи әнтәм. Сорт шәңк шимл вәл, хул вәлпәсләты щира хул тәхета яңхты мосл.

Елена Курикова ясаңдал щирн, ин мүңева, иса хуятәта, рәт мүвлүв-авәтлүв, йиңклүв-юханлүв яма лавәлман вәлты мосл па щи вәра нявремлүв вәндтәты.

Путәр хәншәс:
Надежда Рагинова

Хэс мултас ол нявремәт пида рәпитл

Лыпәт хойты тыләш 27-мит хәтлән Россия мўев хўваттын воспитателят ёмәңхәтл постәды, щирн интәм ма нявремәт хәтл мәр тайты не Надежда Гулиева оләңән хәншты дәңхалум.

Надежда Алексеевна 22 ол мәр Сўмәт-вошн воспитателя рәпитл. Рәпатаел оләңән лўв щиты путәртәс:

» Ма Тюмень вошн педагогической училищайн физкультура урок тәты неңа вәндтәйлсум. Вулаң непек ёша павәтмем юпийн щәта щи яң ол вәсум, икия мәнсум, эвеңләм пида юдн вәсум, ән рәпитсум. Щәлта лын еша енумсәңән, 2002-мит одн икем па эвеңләм пида Сўмәтвоша касәлсүв, тәта вәлты питсүв. Физкультура урок тәты хуят тәта әшколайн ән мәстәсы, щирн ма нявремәт хәтл мәр тайты хота воспитателя рәпитты вохсаюм. Ин вәнты щиты щи рәпитлүм. Тәп и пўш шуши мир культура хота рәпитты мәнсум, вәнтә, мәр рәт ясәңән яма путәртлүм, хәнты мирев йис верәт тәса вәдем. Щәта мәнема рәпитты ән мәстәс, щирн юхды нявремәт хота керләсум.

Хәтл мәр нявремәт лавәлды хотн Надежда Алексеевна пушхиет пида арсыр әмәщ верәт тәл. Вән нявремәт пида дыв сәк кәрәтләт, ёмәңхәтләта шуши мир ай пурмәсыет верләт, ванл-тупсәт ләщәтләт, шуши мир ёмәңхәтләт верләт. Тәп щәта нявремәт рәт ясәңа ән вәндтәлийт.

Лўв лупәс:

» Тыв шимл шуши мир нявремәт яңхәл, мет ар рўщ пушхие, щирн дыв хәнты ясәңа ән вәндтәлийт. Эвеңләм ищи хәнты ясәңән ән путәртләңән, тәп еша хәлләңән. Вәнтә, сыры, хән әңкем вәс, лўв дын пиләна хәнты щирн путәртәс. Ин ма хилнеңем рәт ясәңа вәндтәты дәңхалум, лўв «нянь», «тыв юва», «әңки», «ащи» па па итәх ясәңәт вәятл. Юдн әңкем-әщем иса пурайн тәп рәт ясәңән путәртсәңән, мўң ищи дыв пиләда, щирн ин ма рәт ясәңән яма путәртлүм. Щи тумпи

» Н.А. Гулиева рәпатайн. Н. Рагимова верум хур

әшколайн мўң Зоя Абрамовна Новыховойн рәт ясәңа вәндтәсыюв.

» Әңкел-әшел – Анастасия Васильевна па Алексей Филиппович Отшамовңән. Ащел Вулаң Отечественной дәля яңхәс, мўң лўв олңелн сыры газетаевн хәншсүв. Анастасия Васильевна оләңән ищи хәншийдсүв, лўв лавәрт ләдә оләтн тарма рәпитәс, «труженик тыла» нем тайс. Дын йртяң нявремәт енмәлсәңән. Надежда Алексеевна йртяңмит нявремәт 1972-мит олн сема питәс. Лўв щиты путәртәс:

» Әңкем-әщем вўлы дә-

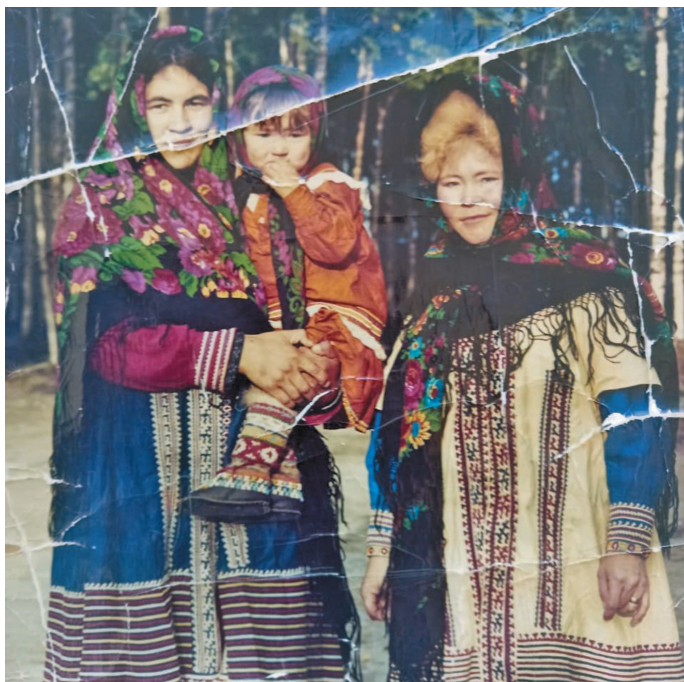
вәлман ар ол рәпитсәңән. Хәт нявремәт Кевн сема питсәт, щиты паспорт непекән хәншман вәл. Кәт пух па ма – Тәк кәртән. Дын вўдәт пида ар ол мәр касәлсәт, щирн, адпа, әңкем Тәк кәртән па тәта Сўмәтвош пўңәлн вәнт яма вәйтәс, хута мәнты мосл, кашәң әш, кашәң пәнт тәса вәйтсәл. Әңкем тунты эвәлт арсыр хура-мәң хушапәт верәс, хәнты ёрнасәт па па дәмәтсух ёнтәс. Зинаида упем ищи хәнты дәмәтсух ёнтәл, ма ән ёнтлүм. Зинаида мўңева, апщиләда, иса ёрнасәт интәм ёнтәл. Ма тәп хәншет пида сәңвейт тыйлүм, тўрлопсәт верлүм.

» Нявремәт пида лухәң кәсупсийн

» Н.А. Гулиева па Л.В. Кашлатова нявремәт хәтл мәр тайты хотн пушхиет пида

Надежда ай пураелн Маргарита па Зинаида упеңд пида

Надежда Алексеевна ясаңдал ширн, Зинаида вән упед лүв киньщела хәс ола вәншәка вәл, ин лүв Тюменской районән Голышманово вошн вәл. Лүв юпелн Анатолий (ин әнтәма йис), щәлта Маргарита (Уват вошн вәл), Светлана (Аромашево вошн вәл), Фаина (Ванзетур кәртән вәс па рәпитәс, ин пенсияйн Нягань вошн вәл), Эдуард па Сергей Тэк кәртән вәлдәңн, Владимир яй әнтәма йис.

Сүмәтвош пүңәлн вәнта яңхлум, мәрәх, сәвупсы, тохтәң вәл, вүрты воньшумут, хумәсвәл әкәтлүм. Иса пурайн мулты версүв, щиты ай пура оллам мәнсәт, – лупәс Надежда Алексеевна.

Мосл лупты, тәм не ай пурайл вүш эвәлт лухн хәхәлты вер пелы сәмәңа вәл. Лүв Тэк кәрт әшкола эвәлт Сүмәтвоша районной кәсупсәта яңхиләс, нух питыләс, щәлта Сүмәтвош район пәта Ёмвошн кәсәс.

» Мүң вән семьяйн енумсүв, ин вәнты яха вәйтантийллүв, күтэвн мосты верәтн нәтәслүв. Упидам вәна йисәт, вәндтәйлды мәнсәт, икеңа йисәт па па вошәтн вәлты питсәт. Күтэвн пищмайт хәншийдсүв. Интәм ям, телефонәт тәйлүв, иса пурайн путәртлүв. Аңкем ащем хот войт тәйсәт, щирн мүң лүңән иса пурайн турн хәра яңхийдсүв, ар турн ләщәтәйлсүв, хүл нәшсүв. Вәнта воньшумут, туләх әкәтты яңхийдсүв. Ин вәнты кашәң лүң пурайн ма тәта

» Мүң Альфред Тимофеевич Кляпышевән физкультура урокәтн вәнтәсыюв. Лүв мүңты спорт верәта хүщсәлә, щит ям па сәмәң вәндтәты хәев вәс. Ма ин вәнты лухн хәтәтәдлүм. Тәта Сүмәтвошн вәлты иса кәсупсәтн кәслүм. Ёмвоша ки вохләюм, щив ищи мәнлүм. Мәнәма шеңк әмәщ лухн хәтәтәлты. Тәта ар пүш нух питылдсум. Ин садика яңхты нявремәт пида ищи «Лыжня России» кәсупсыя яңхлүв, ийха лүхн хәхәллүв. Ләңхалум

Надежда Алексеевна упеңд па яйңәл пида

Икел па эвеңәл пида. Н.А. Гулиева китум хурәт

лупты, юдн эвеңәдам па икем ищи лухн хәтәтәлты вер пелы сәмәңәт, ищи лухн хәтәтәлдилдәт. Хән эвеңәдам айшәка вәсәт, мүң ванкүтды арсыр кәсупсәтн кәссүв, «Спортивная семья года» немн мәсыюв. Ин ма рәпатаёмн нявремәт спорт верәта хүщлүм.

оглы 30-кем олд полиция тәхийн рәпитәс, ин рүтшуман вәл, эвел, адпа, ащел хурасуп полиция рәпитты мәнәс. Надежда Алексеевна ясаңдал ширн, икел ищи вән семьяйн енмәс. Хән эвеңәл айшәка вәсәңн, дыв ванкүтды Азербайджан мұва рүтшәты яңхийдсәт.

Надежда Алексеевна икел немл Шариф Фирудин оглы, щит Азербайджан мұваң хә. Лын кәт эви енмәлсәңн. Товуза вән эвән икия мәнәс, ин Тюмень вошн инженера рәпитл. Кимит эвән Мариям Нягань вошн вәл па полиция хотн рәпитл. Вантә, Шариф Фирудин

Ма Надежда Алексеевна воспитателят ёмәңхәтл пида ям па сәмәң ясәт лупты ләңхалум. Хотәң ёхләл пида яма, тәлаңа, уяңа-пишәңа ат вәлләт! Тәлаң еш, тәлаң күр нынана!

Путәр хәншәс:
Надежда Новыхова

Ломбовож кэртэң хэ

Там лүңән мүн редакциява Ломбовож кэрт эвэлт вухаль хэ Валерий Владимирович Хозумов мойңа юхтылс. Ма лүв пилэла путэртмемн вэлупсэл олаңан иньщэссум.

Уша йис, лүв лыпэт енумты тылэщ 19-мит хэтлэң 1958-мит олн Сүмэтвош район Пупьисум кэртэң сема питэс, щата енмэс. Ащел Владимир Устинович Хозумов Хурумпауль кэрт эвэлт вэс, аңкел Елена Константиновна (эви опрашнемл Юрьева вэс) – Межи кэрт эвэлт. Щатьщащел Устин Викторович Хозумов Вудэң Отечественной дэдь пурэин Украинской фронтэң дэдьясэс. Юхлы керлэс, хунл кэшийс, щэлта операция верман юпийн хүв аң вэс, аңтэма йис. Валерий Хозумов путэртэс:

» *Ма щатьщащем аң шивалэссум. Ломбовож кэртэң ашколайн вэнлэтильмемн ма Василий Николаевич Сайнахов па Кузьма Зиновьевич Хозумов па па дэдьясум хуятэтишивалэссум. Щикүш дыв пилэла вэйтэнтупсэт лэщэйтсэт, тэп дыв дэдь верэт олаңан аң путэртсэт.*

Лүв эвэлтэла уша йис, Хозумов опрашнем вухаль ясаң эвэлт тулмащтэты ки, щит хэшча ай вой.

Ащел хүл па вой велпэслэс, аңкел мет сыры хүл велпэслэс, елды вухсар енмэлдты тэхийн рэпитэс. Дыв семьяелн вет няврэм вэс: Валерий – мет вэн, елды нэмэсчаң Саша па Серёжа (аңтэма йисчаң), щэлта Лёня па Таня.

Ашкола вэнты Валерий Пупьисум кэртэң енмэс.

Катра пурэин щит вэн кэрт вэс, щата ар хоттел ёх па Саранпауль кэрт эвэлт экспедиция рүщ хуятэвэсэт. Щирн Валера айтелн рүщ ясаң хэлэнтэс па вэйтэс. Дыв мисэт па довэт тайс.

Валера дэпэт ола аңт ювмэдн Ломбовож кэртэң ашколая нулевой класса вэнлэтильды мэнэс. Щи пурэин щи кэртэң дэпэт классуп ашкола, совет хот, дэпка, пэщта, нуви тüt мэты тэхичи па 1930-мит ол вүш эвэлт М.И. Калинин нэмпи колхоз вэсэт. Колхозн довэт, мисэт па вухсарэт енмэлсыйт. 1961-мит олн щи колхоз Саранпауль кэртэң колхоз пилэ ийха кэрэтыс. Перестройкаин щи колхоз йира вүсы. Щиты айлытыева Ломбовож кэртэң мир па кэртэла касалты пилсэт.

Валерий ясаң щирн, хэнты мет сыры Ломбовож кэрт пүңэлдн лүң кэртые вэс. Щэлта хэлум вухаль рэт, щит Шешкинэ, Албинэ па Таратовэ ванэң Ломбовож кэртые омэссэт.

» *Ма юхэт, лувэт эвэлт нюхрум хэ Пётр Ефимович Шешкин вантсум. Яма нэмлем, хутыса мүн, пухэт, тэса вантсүв, муй щирн лүв рэпитэс. Лүв Лэв кэртэң күлуп хуца немасыя кружок тэс. Щи тумпи лүв хурэт вүты сэмэңа тайсалэ. Ма ищи ай хопэт, эхлэт, нымлэт, дэпэт па па вэн утэт верты хошлум. Щит ма ащем эвэлт вэнлэтильсум, – Валерий Хозумов лупэс.*

^ В.В. Хозумов Светлана имел пилэ. С. Ромбандеева верум хур

Валерий ащел эвэлт вухаль мир йис верэт, пойкщэты верэт яма тайлэла. Там йис хоттел ёх па кэртэң мир пилэ Ломбовож кэрт дэңхэла пойкщэты вер лэщэтл.

Валерий Хозумов Ломбовож кэртэң дэпэт класс етшуптэс, нивл класс – Лэв кэртэң, елды 9-мит классэң Светлой кэртэң вэнлэтильс. 10-мит класса вэнлэтильды аң мэнэс. 1978-1980-мит олңанэң Москва вошн хотэт омэсты батальонэң служитэс.

» *Лүңэң 1980-мит олн Москва хон вошн Олимпиада вэс, тэп Ас нопэтты тылэщн служитты верев сухнэс, щирн мүн имухты юхи мэнсүв, – Валерий Владимирович нэмэлмэслэ.*

В.В. Хозумов юхлы керлэс, имеңа йис, путэртэл:

» *Имем Светлана Николаевна, лүв Патрасуй кэртэң не, вухаль Таратов рэт эвэлт иил. Мин ашколайн ийха вэнлэтильсумн. Мин няврэм аң тайлумн, тэп апщилүв па*

апэлнеңлүв енмэлсумн, ин дыв вэна йисэт.

Валерий Хозумов рэт кэртэлн мет сыры хүл велпэслэты хэя, эхэт ветлем ол вэнт вантум хэя, щэлта нуви тüt мэты тэхийн рэпитэс, щи тэхичи эвэлт пенсияя мэнэс. Ин рүтьшуман хүл па вой велпэслэл, кэртэң мир вохл ки, лүв хопэт, эхлэт, нымлэт, дэпэт па па мосты утэт верл.

Юхи хэщум арэң лүв Ломбовож кэрт вэлупсы олаңан ай тэс. Уша йис, щата «Шешкинской лүңтупсы», «Лыжнёй Андрея», няврэмэт пата шуши мир рүтьшэты хэр лэщэтлыит. Кэртэң мир вухаль ёмэңхэтлэт дэщэтлэт.

Ёмвоша семэңдал лекщитты юхтылэс, щи мэш олаңан Сүмэтвош район пэньницэин тохтурэт уша версэт па тыв китсэт.

Щи тумпи лүв ястэс, «Луима сэрипос» вухаль мир газета лүңэтты мосман тайлэла.

Путэр хэңшэс:
Людмила Гурьева

Андрей Ачимов велпӓслӓты путрӓт

А. Н. Ачимов Угут вошн Сӓрханл районӓн 1961-мит олн сема питӓс. Ин лӓв хотӓн, ӓхлал пила Малый Юган юхан хонӓнӓн «Ачимовы-1» немуп ай вошн вӓл. Вӓлтӓл нӓпӓт лӓв иса пӓш велпӓслӓс, 35 ол мӓр Яун-Ях община хуца. Нявремлал енумсӓт, хилӓна йис. Щит – путрӓн хӓннехӓ, лӓв мӓнц пилӓва велпӓслал олӓнӓн путӓртӓс. Тӓх путрӓт мӓнц тӓта щи хӓншлӓлӓв.

Мет ар путӓр Андрей Николаевич кӓрӓн войт па пӓпет олӓнӓн тӓйл.

» Мӓшмӓлтум кӓрӓн вой пӓпи киньща пӓлтап вой, нӓмӓслӓты, муй пӓта? Пӓпи хуты лӓв сац тӓйл, мӓшмӓлтум кӓрӓн вой ӓккелды танк иты хӓннехӓ пӓла йил. Хӓн ма айлат хӓя вӓсум, ащӓм щи лупилӓс, кӓрӓн вой нӓн пӓлӓна ки мӓнл, нӓн хонӓна вера ванащӓк ат юхӓтл, щӓлта нӓн имухты йира навӓрма. Кӓрӓн вой сора керлӓты пишӓлӓ антӓ, лӓв вера вӓн, лавӓрт вой. И пӓш щимӓщ вер вӓс, ма кӓрӓн вой нӓхӓлсӓм, пушканӓн ӓсӓлсӓм, щит ӓкар мӓвн вер вӓс. Лӓв илы рӓкнӓс. Ма щирн пушканӓм па нӓдн пунсӓм, мулты сый сацл... Вантлӓм, кӓрӓн воӓм ма пӓлӓма навӓрл. Мӓнты шивӓлӓслӓ, керлӓты вӓтӓщӓс. Щи кӓш ухл керӓтсӓлӓ, лӓв лавӓрт вой, елды наврум пӓнтӓл хӓват тӓсы. Хӓлумкӓм метра ма эвӓлтема нав-

рӓс, пундал нух долъсӓт, сӓмнӓлӓл калӓна йиснӓн, ма пӓлама вантӓл. Щирн ма па пушкан ӓсӓлсӓм, лӓв илы рӓкнӓс. Щирн щи мӓнӓма уша йис, кӓрӓн вой пӓпи киньща пӓлтап вой.

Елды па Андрей Ачимов путӓртӓс пӓпет олӓнӓн, муй вӓрн лӓв щи войт пила вӓйтӓнтылӓс.

» Ма вӓлтема нӓпӓтар пӓш пӓпи пила вӓйтӓнтылсум. Щи воен пӓла юх шӓп ки алумлан па вера ӓвты питлӓн, лӓв и тӓхийн долъмад па щӓлта йира навӓрмал. И пӓш лӓв мӓнты лавӓлсӓллӓ, пӓпи лӓв хӓннехӓя шӓнш пӓлӓк эвӓлт навӓрмӓты вер тӓйл. Щи сӓсн войт пӓта сӓхӓр сӓс вӓс. Щи пӓпен мӓнты сырия ӓсӓлсӓлӓ... Щӓта сорум вӓнши керӓтлӓс, лӓв щив пӓрмӓс па сыйлтӓс. Ма ухем щивелт пӓла керӓтсӓм, лӓв ма пӓлӓма навӓрл, ӓнӓл вӓсӓл вӓна талман, вера вӓн вой, алпа, 15 метра

ма вӓнтема хӓщӓс. Щӓта сорум вӓнши керӓтлӓс, мы щи ут нух алумсум па ӓщӓлт хӓхӓлмӓсум, лӓв па ищи щирӓлн навӓрл. Ма атум ясӓнӓн ӓвты питсум, ӓщӓлт хӓхӓлман веншем кӓрӓща нух алумсӓм, щирн тӓп хӓн хӓлумкӓм метра хӓщӓс, лӓв ӓра керлӓс. 15-кӓм метра хӓхӓлӓс па щи юхлы керлӓс, кимӓт пӓш лӓвты вулытты лавӓртшӓк. Щирн ма юх шӓпем пила ӓщӓлт хӓхӓлмӓсум, щирн тӓп лӓв йира мӓнӓс. Кертӓв эвӓлт 300-кӓм метрайн щи шӓшилӓты питӓс. Пушканӓм вӓсӓм, нӓмӓслум, и муй лӓв щӓта верл. Вана юхӓтсум, вантлӓм, лӓв щӓта пайл хӓщуптӓс. Щирн щи уша йис, лыв, алпа, ищи пӓлтап вер тӓйлӓт.

Елды А. Ачимов путӓртӓс айлат пӓпет олӓнӓн, лыв хӓннехӓ эвӓлт вера пӓлты вер тӓйлӓт, па путӓртӓс, мӓтты хӓн пӓпи хӓннехӓ пӓла вантӓл, хӓннехӓ щи вер имухты мутшӓщӓл.

» И пӓш хилнеӓм пила вӓнт пӓла шӓшсумн, лӓн-кӓра лӓвты омсӓлтӓсӓм. Ӕхум воньщумут воньщты мӓнсумн, лӓв ан вӓс, щи воньщлумн. Мутшӓщсум, пӓпи ма пӓлӓма вантӓл. Хилнеӓма луплум, па тӓхия мӓнлумн. Яюм ӓхӓтшӓк щив янхӓс, пӓпен лӓв ӓщӓлтӓла щи ӓтӓс. Лӓв ай амп тӓйс, щитӓн «тяф-тяф», пӓпен хунтӓс. Лӓв хинтӓл тӓкнуптумӓн, тӓнха, вӓс.

Ай картӓн, ӓх пӓта вера атум войт – щитӓлтӓр умн пӓпи хота ӓн улум пӓпет.

▲ А.Н. Ачимов

» И пӓш нӓл ол тӓмпийн Ас хӓлтты тылӓщн щимӓщ вой вӓртема хот хонӓна юхтылӓс. Алӓна лӓв щив мӓнӓс, вантӓл, пӓпи хӓншӓт... Лупл, щӓта пӓпи... Ма щивелт пӓла мӓнсум, юхан хонӓн вӓша юхӓтсум, вантлӓм, лӓв юхлы вош пӓла керлӓс. Щӓлта мӓнц «Буранӓта» омӓссӓв. Хӓншидал вӓйтсӓв, лӓв щӓта йилпи каралӓс, хӓл кӓншӓс, щӓлта юхан ов пӓла мӓнӓс. Пушкан сый сацл, щив мӓнсум, нӓмӓслум, мосл вантты, муй тывӓс. Пӓпен муй вӓрн наврӓс па ищиты елды навӓрл. Мӓнц юхлы «Буранӓта» омӓссӓв, пӓпен па елды танк иты пӓщӓрл. Ӕхӓт Ваня хилӓм юхтылӓс. Путӓртӓс, лыв 60-кӓм верста «Буранан» лӓвты хуцсӓл. Тӓмӓщ войт хӓннехӓ пӓла вера атмӓт.

Андрей Николаевич па вера сыр-сыр путӓр вӓнт войт олӓнӓн тӓйл, мет ар путрӓт щит пӓпет олӓнӓн.

Путӓр хӓншӓс:
Пӓтр Молданов

▲ Н. Жеманская хӓншум хур

Күрәң вой

Вәләкшәң хув велпәслуман вәс, велпәс вер лув йма вәслә. Тәм йисн велпәс хә шимлә йис, велпәс вой па вәшәс. Вәләкшәң Ас потты нувийн апщел па пухл пила вәнт кәртәлә юхтәс. Пухл ши артән яртъяңкем ола йис, интернат эвәлт каникулая юхтәс. Я, велпәсләты нумәс ши тәйсәт. Тәлдн хути хув, деты нюхи мосл дэщәттү. Вой павәттү мосл. Вәнт хуват ши йңхләт вой пәнт кәншман.

Я, имултыйн күрәң вой пәнт ши мутшәсәт. Ванән мәнмал хурасуп. Амнәл ши китсәлэ вой нәхәлты. Ай юхан хонәң хуват ин утнән ши навәрмәснән. Имултыйн едн хурәттү сыйн ши сымләс. Я, ши, хәхәлмәсәт ин ех юхан хонәң хуват. Юхан сәңхмәл кәрш. Ай лоньш питейлмәл, хәхәлты күш лавәрт әнтә, иши мурт айкемн ши тәймәдән. Амнәл хурәтләңән, вой юлта, ищипа, ши юхәтса, и лотн ши хурәттү сыйн сәтл, и лотн ши кәтәллә. Ванәшәк юхәттәл кәмн, ин күрәң воен хәннехә вәлты ши мутшәллә. Хәлсәлэ, хуйт хәхәлты сый. Ампәт эвәлт күш пәл, па ел ши навәрмәл. Ампәтн ин вой елташәк мухәллә, па ши лоньшәлды. Ши күтн ин ех щив ши юхтәмтсәт.

Ай юханл худна ән потса. Юхан хонәңләл еңка потсайт, күтләпәл худна пелки. Ин күрәң вой йиңка ши навәрмәс, па пеләка вәтши питәс. Тум пеләка вана юхәтмәл кәмн, амнәл пәста еңк хуват шив навәрсәңән, па ши вера хурәтләңән. Вүты ин вой әнт есәллә. Амнәңән юхан хонәңән вера тарма хурәтләңән. Ин вой ши вәщийл потум йиңкән. Хув вәщиләс. Иса вевлы, алпа, йис. Ухәл еңк илпия

питейл, па еңк оңәтән ши шүкәтәл. Еңка лодьши кәсл әнтә. Па ши ил тәды. Иса ши тәймәс. Ши артән Вәләкшәң кәт тыншаң йха йирсәлэ. Ин воел еңкәл вүтлы пелә шүкәтмәл кәмн, дыв ай юхан шәпа хәхәлсәт, па Вәләкшәңән тыншаңән ши китса. Лысәл оңәтнәлә питәс. Оңәтнәл вәннән. Ин луваттаң вой оңәтнәл са вүты ши талсәл. Вүты питмәдн, па йира мәншәньши ши питәс, оңәтнәл евәл, йира вүратл. Ванән вәнши вәс, ши күл вәншия ин тыншаң олаң талсәл, па хәлум пүша ләрнәлтман юх мухәләя, ин вой юха ши йирсәл.

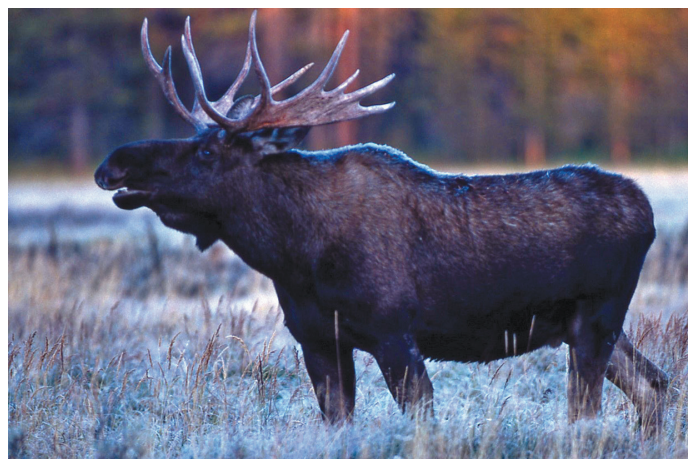
» Па хути верты? – Вәләкшәң нәмәсыйл. Рымхәмттү питәс.

Апщел па пухәл амтәтләңән, нәхләңән:

» Вой ши еша питәс! Мүң нух питсүв. Павәттү мосл.

Ши күтн Вәләкшәң вана шәк ин күрәң войл хонәңа хәтәс, вантләлэ: семнәл вәннән-вәннән; ин войл лув пеләла сумәлдта вантәл, сем вәтша ши вантләңән. Вәләкшәң хәдталдн, войл, әдмәнтыки, лупл:

» Нәң тәп ма дыләм

Күрәң вой. gia.ru сайт эвәлт вүюм хур

етәлтәлән. Ши вәлән: вәлты ләңхалум.

Вәләкшәң, хәдталдн, сәмл нюхләс. Лув мәшья йира керләс, ай утнәл пелә вантәс, дывн па мурта нухлы навәрсәңән па амтәтләнсәңән. Щәлдта вән утәнән иньшәслайңән:

» Я, есәлләв ки воев, па еша павәтлүв.

Пухл лупл:

» Аща, мүң ши хуват вописәв, вәнт хуват тәләсыйлсүв, муй хуват хәхәлсүв, вүрайн еша павәтсәв... Антә, павәтлэв.

Апщел иши ән кашашл. Щиты ата ши йис. Вәләкшәңән паяксайңән:

» Хотәва тәлдта таләсты

хув. Ин ки павәтлэв воев, сухл еңхәсты мосл, атләлн хув па турас. Хәлзәвәт аләң тыв юхәтлүв па павәтлэв.

Щитәлдн хотәлә ши шәшумсәт. Мурта вевлы йисәт. Имухты ши вуюм-темәсыйт.

Атлән Вәләкшәң әдмәнтыки хуятн нух пәхәлмәсы, ин емаң войл пелә нәмәлмәс, мәнәс па ин күрәң войл нух еңсәлэ па есәлсәлэ. Войл иши кәмәт ши шураммәтсәс. Вой семнәл шиваләмәл юпийн, павәттү щирл әнтәм вәс. Тәх ирт етәр атн йңхталдн, йис ясәң нумәса питейл: «Күрәң вой акен ики тум, нәмән, тәрума нух ши кәдемәс».

Путәр хәншсәңән:
Валентина Соловар,
Анатолий Воголов

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№18 (3654), 19.09.2024

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

ВРИО
главного редактора –
Рагимова Н.В.

Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.

Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.
Заказ **3983**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.